

Stjärnorna som tändes för den som förlorat lusten att skratta

Emelie Andersson

Ingen sjunger så vackert som träden. De sjunger de mest glädjesprudlande och hjärtskärande sånger, och i natt är det sorgedrypande toner som klingar i skogens djupaste vrå. Ingen sjunger så vackert som träden, och aldrig sjunger de så vackert som för den som gråter.

Aldrig är natten så mörk som den är i skogen, aldrig är natten så mörk som den är just i natt. I natt är himmelen svart som koldamm, för på dess vida valv ses inga stjärnor lysa. Natten har svärtats av skuld och olycka, natten är mörk av människans själviskhet och jakt på den eviga lyckan som inte går att finna. Natten är sorglig och utan stjärnornas ljus finns inget hopp om en morgondag. Träden finns där för att lugna och vägleda, synd bara att människorna inte kan höra dem. Aldrig sjunger träden så vackert som för den som gråter och i natt är det himmelens moln som gråter blöta tårar, gråter för den lilla flickan vid dammen som gråter mest av alla.

Fina, fagra, underbara, inget kan väl så hemskt vara?

Denna sorg är mig en gåta, säg mig flicka, varför vill du gråta?

Flickan är klädd i en klänning gul som vetet på åkern men efter denna natt i skogen är den smutsig och trasig, lika så är hennes hjärta. Trasigt. Flickan bor i dalen där skogen skingrar sig, på den kanske vackraste platsen på jorden. I natt faller regnet och när solens första strålar träffar de regnvåta blomsterbladen kommer de att glittra likt smaragder. Här är gräset tätt, ljusgrönt och perfekt, bäckarnas porlande ljud och körsbärsträdens fridfulla nynnande skapar musik som värmer även det kallaste av hjärtan. I dalen bor en kung och en drottning som äger allt guld i världen men som bara är rika för att de har fått den ljuvaste prins och prinsessa de kunnat tänka sig. Här ligger en liten stuga av timmerstockar och granit, med gräs som frodas på dess tak och trädgården fylld av liljekonvaljer som nickar förnöjsamt i vinden. Här bor kungens gycklare och hans familj, och gycklaren har förlorat lusten att skratta.

Det är en magisk värld att skåda. Kungens gycklare hade alltid älskat sin värld, vaknat varje morgon och dragit efter andan inför den perfektion som kunde skådas genom fönstergluggen. En gycklare som han visste vad lycka var och levde för att skratta. Men en morgon, när kungen skrattade hjärtligt åt hans serenader och med dundrande stämma ropade "Skratta, gycklare, skratta!" så visste gycklaren att han hade skrattat sitt sista skratt för en lång tid framöver. Det höga äppleträdet vid slottingången viskar om det, att gycklarens dotter kan ses sitta och gråta vid Trasiga Själars Skvalade Källa om nätterna. Att gycklarens son, blott fem år gammal, är döende i en obotlig blodsjukdom. Gycklaren kommer kanske aldrig mer att skratta och inför detta gråter enbärsbuskarna sina blå tårar.

Vår historia börjar många år tidigare. Det var på den tiden då tiden inte räknades, då solens uppgång betydde att det var morgon och snöns lätta flingor utanför fönstergluggen sa att vintern hade kommit. Det var på en väg utan namn, i ett land som ingen visste vart det låg som en ung gycklare tog en fattig bondflickas hand för att sedan aldrig släppa taget. Det var sommar och sen kväll när bondflickan skyndade hem från marknaden med den ost och det lammkött hon köpt för de obetydliga mynt hennes far tjänat som mjölnare. Hon hoppades hinna hem innan mörkrets inbrott, ty hon visste att

utan ljuset skulle hon vilset vandra ensam. En ung gycklare hade skrattat ett konstgjort skratt från den tidiga morgonen och vandrade med sänkt huvud hem, olycklig, ty aldrig hade något för honom varit lika hejdlöst roligt som de sånger som behagade hans konung. Eldflugor ledsagade dem, som om det från begynnelsen varit meningen att de skulle träffas den där sommarnatten och finna kärleken. I ett vägsål möttes de och förtrollade av eldflugornas magiska dans såg de på varandra så som bara den som upptäcker att ett liv som varit tillsynes tillräckligt plötsligt helt saknar mening. I eldflugornas ljus fann gycklaren den lycka han alltid sökt och den unga bondflickan som aldrig förr hade frågat efter någonting i livet såg på honom och sa; "Jag vill ha någon precis som du". Och så var det så det blev, och hade det funnits stjärnor att lysa så hade de skrivit deras namn över himlavalvet.

Så var deras lycka plötsligt omätbar, vad som fattats var funnet och vem helst du frågar kommer han att säga att den natt de möttes gnistrade himmelen, om inte av stjärnor så av deras leenden. Gycklaren skrattade på riktigt och med den fattiga bondflickan skulle han skratta tills det inte längre fanns något skratt att skratta. Hon hade funnit sitt ljus och vid hans sida skulle hon aldrig behöva vandra i mörker. Hon ville ha någon precis som honom och samma sensommar fick hon allt hon önskat sig. Till björkarnas ballader gifte de sig och när solen gick ner den kvällen flyttade de in i den lilla timmerstuga de valde att kalla "hem".

Med tiden fick de en son och en dotter och medan jorden snurrade i universum levde de lyckliga. Sedan kom det sig så att inte ens deras lycka var för evigt, att nätterna även efter den dagen under björkarna skulle vara hotfullt mörka av stjärnor som inte lyste. Den som är lycklig tror sig alltid kunna bli lyckligare men all lycka har sitt pris och det är vad vi ska lära av den här historien, att ens lycka bara finns till om någon annan är riktigt olycklig. Det var sig så att landet de levde i var oförklarligt och gränslöst, så när som på magiskt. Den som fällde en tår i Trasiga Själars Skvalande Källa tordes få skåda ett mirakel. Familjen var fattig, så som en gycklare, en bondflicka och deras två barn var på den tiden då tiden inte räknades, och även om den lycka de välsignats med borde räckt för hela världen så ville de ha mer. Saknaden av någonting skavde i ögat på gycklaren som så förtvivlat fruktade att få se något annat än strålade leende på sina barns läppar. Han ville ge dem allt och när han en natt famlade genom den mörkaste av skogar, i landet som ingen visste vart det låg, var det oändlig rikedom som fanns i hans tankar. Därför att en fattig man som han trodde att det var enda vägen till lycka.

I den djupaste av skogar ligger den sjö som fått namnet Trasiga Själars Skvalande Källa. Bakom namnet döljer sig en hjärtskärande saga som får även de äldsta tallarna att förtvivlat hulka sig i gråt. Sagan berättar om en olycklig flicka som drucknade i källan, som offer för alla de flickor som förlorats sig i kärlek till en pojke men som glömts bort i skuggan av någon annan. Någon vackrare, någon klokare, någon som fick stjärnor att tindra trots att de inte fanns. Sedan den dagen sägs den som gråter i Trasiga Själars Skvalande Källa får sina högsta drömmar uppfyllda, för att önskningarna hos den flicka som dog för kärleken till någon annan aldrig fick slå in. Så när gycklaren den natten grät sina klara tårar för att han ville leva i rikedom, bestämdes det i universum att han skulle få allt han önskade. Men en önskan om lycka har sitt pris, lyckans diamanter finns inte i oändlighet. Lycka flyttas runt och när gycklaren den natten önskade sig himmel och hav innebar det att någon annan skulle bli utan. Inte kunde universum veta att den de skulle drabba med olycka var den som den unga gycklaren önskade all världens salighet.

När gycklaren vaknade morgonen därpå kände han på sig att idag var en alldeles speciell dag. Ett ljudligt klapper av hovar hörde utanför väggarna på den lilla timmerstugan och plötsligt knackade det på dörren trots att det var tidigt på morgonen och familjen knappast väntade besök. Utanför dörren stod en ung smed och hans magra märr; "God morgon", sade pojken, så som sig bör när mannen i det hus han besökte knappt hunnit ta av sig nattskjortan. "Jag tror bestämt att jag har hittat ett mynt som tillhör herrn, utanför kapellet inne i byn". Trots gycklarens ihärdiga försök att övertyga den unga mannen om att pengan kunde tillhöra vem som helst, insisterade smeden på att myntet tillhörde gycklaren. Och när en ung smed ridit lång väg för att lämna en ynka upphittad shilling då kan en gycklare inte annat än ta emot det, tacka och önska pojken en trevlig förmiddag. Vad vi lärt oss av sagorna i sagoböckerna är att ett mynt som detta omöjligt kan vara ett helt vanligt mynt. Och inte heller i denna saga var det så, det där myntet var början på något stort, en början på en början men också en början på ett slut.

Men som i alla bra sagor började det hela med att gycklaren inte tänkte så mycket på det där myntet, att det skulle gå veckor och att den enda upphittade shillingen skulle bilda en dammig ring på hans slitna byrå innan han kom sig för att göra någonting av den. Livet fortsatte så som det alltid gjort men när årets kortaste dag kom skulle den unga gycklaren dra fårskinnskappan tätare kring kroppen för att stänga ute kylan och vandra mot byn för att köpa mjölk och ost. Och i hans ficka skulle det ligga en enda upphittad shilling som han fått av en ung smed på en mager märr. I ett vägskäl utan namn, i ett land som ingen visste var det låg, skulle han möta en handelsman från fjärran stad och handelsmannen skulle erbjuda honom att köpa en medaljong för det låga priset av en shilling. Och gycklaren skulle köpa den där medaljongen i hopp om att han en dag, även om han var fattig och knappt ägde mer än kläderna han bar, skulle kunna ge sin son något litet som ett minne av sin far. Så den unga gycklaren köpte en medaljong av en fjärran handelsman och med den där medaljongen i handen skulle den dröm han gråtit blöta tårar för i Trasiga Själars Skvalande Källa slå in.

I den lilla byn inhandlade han framåt eftermiddagen sina förnödenheter och när han i rask takt vandrade vägen förbi kapellet på sin väg hem stoppades han av en präst som ville välsigna honom. "En snabb bön men sen får det räcka, jag har en tid att passa", sa den unga gycklaren och så kom det sig så att de ord som i det ögonblicket flög över hans läppar skulle ge honom en idé som skulle förändra hans liv och uppfylla hans dröm. I den stunden uppfann den unga gycklaren tiden, och den medaljong han köpt av en fjärran handelsman för en enda upphittad shilling skulle komma att bli världens första fickur.

Medan veckor som fram tills nu inte räknats passerade tillbringade den unga gycklaren många sena kvällar vid köksbordet och utvecklade i skenet av ett halvt vaxljus en idé. En idé om ett mått på nätter och dagar som passerade, och en idé om en medaljong med visare som snurrade i takt med solljuset. Så kom det sig så att världen fått vad den alltid sökt, en anledning att vänta, skynda och planera, för även om ett liv utan tider kan tyckas rogivande så var det befriande att få en riktlinje i livet att följa. Så fick den unga gycklaren allt han önskat. Det dröjde inte länge innan klockan blev en attraktion att resa långväga för att se, och snart hade den unga gycklaren fått mer guldmynt än vad som kunde räknas för de klockor han byggde i skenet av ett halvt vaxljus om nätterna.

Universum gav honom ett år och när denna lyckliga tid passerat kom det så en vinterkväll då hans blott fem år gamla son la sig i sin säng för att aldrig resa sig igen. På

bara några veckor var hans hår tunt och stripigt, hans kinder magra och insjunkna, och hans hud så vit att den tycktes genomskinlig. Hans far som var oändligt rik skickade bud efter alla doktorer som gick att finna, om de dyraste läkeörter som gick att köpa för pengar och red land och rike runt för att träffa spågummor som troddes kunna väcka döda. Men inget hjälpte så klart, så som det är när någon får betala priset för någon annans lycka. Det konstaterades snart att pojken led av en obotlig blodsjukdom och att han aldrig mer skulle springa över ängen med hår ljust som lin och fräknar på sina kinder. Hans far gycklaren skulle aldrig mer skratta sitt sista berusande skratt och alla de pengar han ägde skulle förlora sin betydelse när han såg sin största rikedom slitas ur hans armar.

Älskade du, mitt glädjetjut, pojken som av sjukdom suddats ut

Sådan orättvisa, ett makabert spel, hur kan allt ha blivit så fel?

Ingen sjunger så vackert som träden och aldrig sjunger de så vackert som för den som gråter. Ikväll tröstar de en ung pojke som drabbats av olycka för att någon annan ska vara lycklig. I en skog utan namn, i ett land som ingen vet var det ligger, i en tid som plötsligt räknas, gråter en syster tårar i en källa som får drömmar att slå in men som inte kommer kunna rädda hennes dödssjuka bror. Träden vet det, att pojken kommer tyna bort tills det av honom inte längre finns något kvar och att molen kommer gråta blöta tårar från en himmel utan stjärnor.

Nu när den natten är här, den natt som oundvikligt skulle komma och ta ifrån familjen sin största lycka, sitter flickan vid sin brors sida, håller hans huvud i sina armar och gråter i hans hår. Av den livsglada pojken finns inte ett spår och de ögon som brukade gnistra så som stjärnorna som inte fanns borde göra, är nu tomma och trötta. Trötta på att kämpa. När pojkens ljus slocknar, slocknar ljuset i den lilla timmerstugan och natten blir obarmhärtigt mörk. "Släck inte ljuset", viskar hans syster och med ett svagt leende på läpparna svarar han; "Jag ska lysa för dig".

Så kom det sig så att när ett ljus släcktes tändes ett annat. När den unga brodern den natten tagit sitt sista andetag sitter familjen och håller hårt om varandra på trappan utanför den lilla timmerstugan. Himmelen är mörk, så som den alltid varit i ett land som ingen vet vart det ligger och där tiden går alldeles för fort. Men plötsligt, när det känns som om allt hopp, all lycka slocknat och tagits ifrån dem, tänds ett ljus på himlavalvet. En stjärna, polstjärnan. Den unga gycklaren ler ett stilla leende för första gången på mycket länge, han vet precis som sin dotter, att det är lillebror som lyser upp deras mörker.

Nästa natt lyser miljontals stjärnor på himmelen, miljontals pojkar som tänder ljuset för alla de som behöver någonting att följa när de vandrar i natten. För alla de som famlar i mörkret och inte vet vilken väg de ska välja i ett vägskäl. För att påminna den som önskar sig rikedom om att glädjas för stunden, i en tid då tiden är som allra mest dyrbar. Från och med den natten tindrar tusentals stjärnor på himmelen för den som förlorat lusten att skratta.